

Історія

«Містер Гелікоптер» із Києва

Авіаконструктор українського походження Ігор Сікорський 14 вересня 1939 р. у США підняв у повітря свій перший гелікоптер VS-300. Через три роки розпочалося серійне виробництво двомісного S-47, прийнятого на озброєння американської армії. Але сам конструктор вважав головним завданням таких машин порятунок людей, а не бойові дії. Він створив 18 моделей гелікоптерів і був настільки успішним у цій справі, що отримав неофіційне прізвисько «містер Гелікоптер».

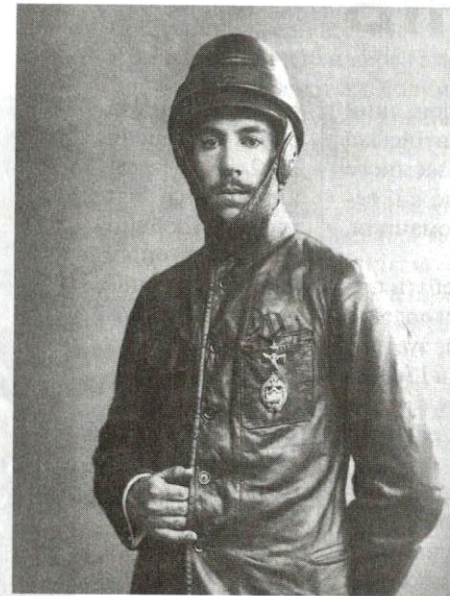
Українець, росіянин чи поляк

Ігор Сікорський народився 6 червня 1889 р. у Києві в родині відомого на той час психіатра, психолога, педагога, професора Київського університету Св. Володимира Івана Сікорського. Саме батько мав найбільший вплив на формування характеру сина. Виховував Ігоря за власною методикою, з акцентом на гартування сильної волі, вміння бачити перед собою змістовні і благородні цілі, послідовно досягати поставленої мети. Він прищеплював синові високі чесноти, а водночас твердість, порядність, витримку і працьовитість. В основу своїх виховних принципів батько покладав відданість церкві, престолу й Вітчизні. Тож за своїми переконаннями Ігор залишався монархістом, для якого духовна складова відігравала першочергову роль у житті.

Гвинтокрили – літаки – гвинтокрили

Під час навчання в Київському політехнічному інституті (1908–1912 рр.), який від 2016 р. носить ім'я Ігоря Сікорського, молодий винахідник сконструював свої перші гвинтокрили. Авіаконструктор 1910 р. створив гелікоптер, який став першим у Росії апаратом, що міг підняти в повітря свою вагу (182 кг), але піднятися з пілотом не зміг. Несподівано для родини й оточення Сікорський вирішує припинити розробку гвинтокрилів. Згодом своє рішення він пояснював так: «Кількість грошей, часу і клопотів, необхідних для розв'язання вертолітної проблеми, була більшою, ніж я мав у своєму розпорядженні». Не останню роль у цьому зіграло й те, що на той час ще не були розроблені достатньо потужні двигуни. Сікорський вирішує взятися за створення більш перспективних машин – аеропланів.

Того ж 1910 р. І. Сікорський розпочинає будів-

▲ Ігор Сікорський, 1914

ювання гвинтокрилів. Досягає в цій справі успіху. На 1940-ві, а особливо 1950-ті роки припадає «бум» гелікоптерів від Сікорського. І 1952 р. гелікоптер S-55 першим у світі здійснив трансатлантичний переліт. Наступний S-67 1970 р. встановив абсолютний рекорд швидкості для гелікоптерів. А найкращою машиною І. Сікорського вважають S-58, випробуваний 1954 р. Навіть президенти США, починаючи від 1947 р., постійно використовували гелікоптери Сікорського.

Філософ-ідеаліст

Історичний календар

Вересень

► 9 вересня 1913 р. в Києві авіатор Петро Нестеров уперше в світі виконав «мертву петлю». Був активним членом Київського товариства повітроплавання. Без попередньої підготовки здійснив переліт Київ – Остер – Ніжин – Київ, за тим же маршрутом зробив перший у світі груповий переліт строем. Маючи ґрунтовні знання з математики і механіки, теоретично обґрунтував можливість виконання глибоких віражів. І все літо 1913 р. тренувався, щоб здійснити вертикальний політ замкненим колом. 9 вересня 1913 р. на новому літаку «Ньюпорт-IV» піднявся над Сирецьким військовим літовищем і на висоті 600 метрів уперше у світі виконав «мертву петлю».

► 12 вересня 1875 р. в Ромашках на Київщині народився Олександр Кошиць (1875–1944), хоровий диригент, композитор, вчений-етнограф. Диригент Київської опери. На початку 1919 р. очолив Українську республіканську капелу, створену для популяризації української музичної культури за кордоном. Капела успішно гастролювала в Чехословаччині, Австрії, Швейцарії, Франції, Бельгії, Голландії, Великобританії, Німеччині, Польщі, Іспанії, мала великий успіх у США, Аргентині, Уругваї, Бразилії, Канаді, Кубі. Як писала французька преса: «Український хор закінчив у нас свої гастролі зі справжнім апофеозом. Він не тільки досяг найповажнішої мети, а й переконливо довів, що Україна має античну цивілізацію, пречудовий і ба-

▲ Остання версія конструкції І. Сікорського VS-300, 1941

Та не тільки батько вплинув на майбутнього винахідника. Мати, Марія Стефанівна, виховувала своїх п'яťох дітей у гармонії та всебічно їх розвивала. Ігор був наймолодшим у сім'ї, тому батьки, старші сестри і брат підтримували молодого конструктора не тільки морально, а й матеріально. Зокрема, старша сестра Ольга виділила йому кошти на поїздку в Париж, де Ігор опанував ази авіаконструювання.

То що це за родина Сікорських? На той час вони були представниками інтелігенції, які, хоч і мали українське коріння, вважали себе приналежними до російського середовища. Так у листі до історика Василя Галича від 1933 р. Ігор Сікорський писав: «Мій рід, який походить із села на Київщині, де мій дід і прадід були священиками, є чисто українського походження. Однак ми вважаємо себе росіянами з такої причини, що це була частина Росії, а український народ був інтегрованою частиною Росії, як Техас чи Луїзіана є інтегрованою частиною Сполучених Штатів».

Версія про те, що він є поляком за походженням «виринула» в українській пресі протягом останніх 20 років. Однак вона не має жодного документального підтвердження і сприймається як вигадана.

Того ж 1910 р. І. Сікорський розпочинає будівництво літаків. Одна за одною з'являються кілька модифікацій біпланів, літаків з двома крилами, розташованими одне над одним на певній відстані: С-1, С-2 тощо. Визнання приходить навесні 1911 р., коли народжується С-5. Ця модель перевершувала попередні і за розмірами, і за потужністю та надійністю силової установки. Того ж таки року він будує свій шостий літак — С-6, на

якому 29 грудня 1911 р. досягає швидкості 111 кілометрів на годину, причому з двома п а с а ж и р а м и на борту. Далі будуть перші великі пасажирські літаки «Гранд» та «Ілля Муромець», а також різноманітні військові моделі.

І. Сікорський 1919 р. емігрує до США, де після перших важких років зможе з допомогою друзів, таких же емігрантів, як і він сам, налагодити спочатку невеличке (практично в курятнику) виробництво літаків. Конструктор спільно з колишніми співвітчизниками 1923 р. засновує фірму «Сікорський Аероінженіринг Корпорейшн», яка згодом буде перейменована у «Сікорський Авіейшн Корпорейшн», а 1929 р. увійде до складу потужної корпорації «Юнайтед Ейркрафт».

Паралельно з розробкою літаків Сікорський повертається і до констру-

Філософ-ідеаліст

І. Сікорський відомий як авіаконструктор. Проте мало хто знає про інші його зацікавлення. Релігійно-філософські праці Сікорського були опубліковані в часи найбільших потрясень, а саме у роки II Світової війни. І дуже влучно характеризують цивілізацію та суспільний уклад XX ст. Найпопулярнішою вважають його невелику книжку «Послання молитви Господньої» (1941), у якій автор наступним чином оцінює світ: «Сучасна цивілізація в особі більшості її впливових діячів або прямо відкидає Христа, або ввічливо не звертає на Нього уваги, у той же час приймаючи переважну частину тих принци-

▲ Сікорський вперше піднімає у повітря гелікоптер VS-300, 1939

пів, які Він застудив і від яких відмовився». І приходять до висновку: «Духовно мертва матерія здатна тільки зігнати і розпастися. Вона не може знову почати функціонувати, якщо тільки влада вищого порядку не повернула

їй життя. Світ може врятувати тільки всезагальне, достатньо дієве релігійне і моральне відродження».

Таким трохи несподіваним постає геніальний авіаконструктор. На його могилі викарбувані слова, що можуть стати орієнтиром для майбутніх поколінь: «Нечасто мрії далекоглядної людини втілюються насправді. Ще рідше далекоглядна людина приносить благо іншим, виконуючи своє призначення». ■

Олена ГУМЕНЮК
Знімки з Вікіпедії

мети, а її переконливо довів, що Україна має античну цивілізацію, пречудовий і багатющий фольклор, що переконливо підтверджує високу культуру раси».

► 21 вересня 1866 р. у Києві народився Олексій Галкін (1866–1941), генерал-полковник, начальник Генштабу Армії УНР, військовий міністр УНР. Сприяв українізації військових частин Західного фронту. На початку 1918 р. приїхав до Києва, увійшов до Військової ради, зарекомендував себе талановитим організатором. З квітня 1918 р. начальник Головного штабу УНР, плідно працював над проектами створення української армії. Наприкінці 1918 р. — військовий міністр в уряді Павла Скоропадського. Від липня 1920 р. — виконуючий обов'язки військового міністра та військовий міністр УНР. У відставці з 1924 р., мешкав у Старому Самборі та Станіславові (Івано-Франківськ). 1939 р., після вторгнення радянських військ у Польщу, був заарештований і вивезений на схід.

► 23 вересня 1872 р. у с. Білявинцях на Тернопільщині народилася Соломія Крушельницька (1872–1952), оперна співачка. Її голос — лірико-драматичне сопрано діапазоном майже в три октави (унікальне явище в оперному мистецтві) — приваблював силою звуку, дзвінкістю, соковитістю, досконалою вокальною дикцією, віртуозною технікою. З триумфом виступала на театральних майданчиках світу. Оперну сцену залишила 1920 р. в зоні слави. Надалі виступала з камерними концертами, виконувала пісні вісьмома мовами. Чудово грала на фортепіано.

«Життя оперної артистки трохи нагадує режим атлетів: дисципліна в усьому — строгий розклад годин, поміркована їжа, заборона давати волю своїм забаганкам... Я мала свій режим дня, від якого тільки недуга могла заставити мене відступити. То тільки збоку здається, що професія співака — легкий хліб», — говорила С. Крушельницька.

Підготувала
Олена ГУМЕНЮК